

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES DURING STUDENTS' STUDYING FOR FOREIGN LANGUAGE AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Стаття присвячена актуалізації проблеми використання інноваційних технологій у вищій школі, зокрема під час викладання іноземних мов студентам на етапі оволодіння ними комунікативними навичками. Навчання іноземних мов на різних етапах нині набуває особливого значення в контексті процесів розвитку особистості, глобалізації та інтеграції України в європейський освітній простір. У зв'язку з оновленням нормативних документів, зокрема прийняттям Державного стандарту загальної початкової освіти, виникає потреба переглянути підходи до викладання іноземних мов на всіх етапах навчання.

У статті наголошено, що на сучасному етапі розвитку суспільства володіння інформацією стає передумовою успіху в усіх галузях життєдіяльності людини. Якщо раніше основними джерелами інформації вважалися книги, телебачення, радіо, то нині це ще й інформаційно-комунікаційні технології. У наш час для вчених, педагогів та студентів уміння кваліфіковано працювати з ними стає життєво необхідним. По-перше, багатьма європейськими та американськими науковими спілками створені спеціалізовані мережі з пошуковими системами, які забезпечують доступ практично до всієї необхідної інформації. По-друге, в будь-якому іншому вигляді певні види інформації можуть бути просто недоступними. Світ, як відомо, переживає справжній бум щодо навчання, в результаті якого виникають нові форми отримання знань, у тому числі і за допомогою інноваційних комп'ютерних технологій.

Інноваційним технологіям у статті відведено особливе місце. Необхідність їх запровадження у всі сфери людської діяльності є дедалі очевиднішою, бо важко уявити сучасну школу без комп'ютерного класу. Комп'ютер став такою самою необхідністю, як калькулятор, записник, друкована машинка, музичний центр, пристрій для доступу і збереження інформації. Останніми роками дедалі гострішим стає питання застосування нових інформаційних технологій у середній школі. Йдеться не тільки про новостворені технічні засоби, а й нові методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Основною метою навчання іноземних мов у вищій школі є формування та розвиток комунікативної культури студентів, навчання практичного володіння іноземною мовою.

Ключові слова: вища школа, викладання, іноземна мова, комунікаційні компетенції, інноваційні технології.

The article deals with the actualization of the problem of the use of innovative technologies in higher school, in particular when teaching foreign languages to students at the stage of mastering their foreign language communicative skills. Foreign language learning at various stages today is of particular importance in the context of the processes of personality development, globalization and integration of Ukraine into the European educational space. Due to the updating of normative documents, in particular, with the adoption of the State standard of general elementary education, there is a need to revise approaches to teaching foreign languages at all stages of study.

The article emphasizes that at the present stage of the society's development, information ownership becomes a prerequisite for success in all areas of human life. Previously, books, television and radio were considered to be the main sources of information, but nowadays they are also information and communication technologies. Nowadays, it is vital for scientists, educators and students to work with them proficiently. First, many European and American scientific unions have set up specialized search engine networks that provide access to virtually all the necessary information. Second, in any other form, certain types of information may simply be unavailable. The world is known to be experiencing a real boom in learning, which is creating new forms of learning, including innovative computer technologies. Innovative technologies have a special place in the article. The need to introduce them into all areas of human activity is increasingly evident. Because it's hard to imagine a modern school without a computer class. The computer became the same necessity as a calculator, a notebook, a typewriter, a music centre, a device for accessing and storing information. In recent years, the question of the use of new information technologies in higher school has become more and more frequent. It is not only about the newly created technical means, but also new teaching methods, a new approach to the learning process. The main purpose of teaching foreign languages in higher education is to form and develop a communicative culture of students, to learn practical knowledge of a foreign language.

Key words: high school, teaching, foreign language, communication competences, innovative technologies.

УДК 378.12: 008
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-2.41>

Довгополова Г.Г.,

канд. пед. наук,
старший викладач кафедри
менеджменту освіти та педагогіки
вищої школи
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка
Максименко Т.М.,
старший викладач кафедри
менеджменту освіти та педагогіки
вищої школи
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Національна доктрина розвитку освіти серед пріоритетних напрямів визначає запровадження освітніх інновацій у навчально-виховний процес навчальних закладів. Реалізація поставленої мети уможливується за умови запровадження інноваційних технологій навчання. З урахуванням сучасних глобалізаційних тенденцій особливого значення набуває застосування інноваційних тех-

нологій, що посилюють ефективність формування іншомовної компетентності тих, хто навчається.

Опанувати комунікативну компетенцію з іноземної мови, не перебуваючи в країні, де живуть її носії, – справа дуже важка. Тому важливим завданням викладача є створення реальних і уявних ситуацій спілкування на заняттях з іноземної мови, використовуючи при цьому різні методи й прийоми роботи (рольові гри, дискусії, творчі про-

екти та ін.). У зв'язку з цим питання використання навчального потенціалу комп'ютера в розвитку комунікативної компетенції студентів є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема інновацій в освіті стала предметом наукових пошуків педагогів з усього світу. Це, зокрема, К. Ангеловські, В. Андреев, Х. Барнет, Дж. Бассет, М. Богуславський, В. Взятишев, Д. Гамільтон, Н. Грос, Р. Едем, М. Ельмандра, У. Кінгстон, Н. Лагервей, М. Майлз, Е. Роджерс, А. Хаберман, Р. Хейвлок, Д. Чен та ін. Упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів розглядають такі науковці: Л. Березівська, К. Бондарева, Л. Даниленко, І. Дичківська, Г. Лаврентьєва, А. Підласий, С. Сисоєва та інші.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що запровадження інноваційних технологій навчання досліджувалось у контексті вивчення різних дисциплін, зокрема в навчанні математики в початкових класах (Т. Фадєєва), на уроках хімії в профільній школі (М. Тукало), в навчанні географії (І. Чорноморець). Вважаємо, що використання інноваційних технологій у вищій школі, зокрема під час викладання іноземних мов студентам, набуває особливої актуальності і заслуговує на конструктивне дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес вивчається з різних аспектів, проте проблема застосування інноваційних технологій у навчанні іноземних мов потребує більш детального опрацювання та систематизації в контексті інтенсифікації іншомовної підготовки та модернізації структури і змісту освіти загалом.

Мета статті – обґрунтувати використання інноваційних технологій під час навчання студентів іноземної мови як педагогічну проблему.

Виклад основного матеріалу. Особливості організації навчання в основній і старшій школі відповідають вимогам зазначеним у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти. Упродовж навчання в основній школі учні здобувають базову загальну середню освіту, що разом із початковою є основою загальноосвітньої підготовки, формує в них готовність до вибору професії і реалізації шляхів подальшої освіти. На цьому етапі переважають особистісно орієнтований, компетентнісний і діяльнісний підходи.

Зміст мовного компоненту Державного стандарту в основній школі спрямований на досягнення належного рівня сформованості в учнів вміння користуватися мовними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності, читати та усвідомлювати прочитане [4], метою навчання іноземної мови в старшій школі визначено формування

в учнів комунікативної компетенції – умінь і навичок здійснювати спілкування в усній і писемній формах у межах сфер і тематики, визначених програмою для кожного рівня (рівень стандарту, академічний рівень, профільний рівень), дотримуючись традицій і норм, прийнятих у країні, мова якої вивчається [4].

Для реалізації освітніх цілей, а також формування цілої низки компетенцій, про які йдеться у вищезазначених нормативних документах, нині як у загальноосвітній, так і вищій школі використовують традиційні й інноваційні технології.

Отже, інноваційні технології навчання передбачають зміну взаємовідносин суб'єктів навчального процесу. Тоді як традиційні технології навчання є нині основними компонентами організації навчального процесу.

У науковій літературі під технологіями навчання іноземних мов розуміють «сукупність прийомів викладача і учнів, що забезпечує досягнення цілей навчання мови та оволодіння мовою». З урахуванням зазначеного вище інноваційні технології навчання іноземних мов передбачають запровадження нових, нестандартних методів, прийомів, засобів, що сприятимуть створенню сприятливого середовища для ефективного оволодіння іноземними мовами та формуванню в тих, хто навчається, відповідного етапу навчання, рівня іншомовної комунікативної компетенції.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває перегляд технологій навчання, які б сприяли ефективності процесу оволодіння іноземними мовами. Нині серед інноваційних технологій, які застосовуються у вищій школі, виокремлюють проектні технології, технологію мовного портфоліо (Мовний портфель), інформаційні технології, інтерактивні технології.

Проектні технології – це різновид роботи, коли студенти створюють зміст своєї іншомовної навчальної діяльності у формі обраного проекту, як правило, з кінцевим продуктом: колаж, альбом, комікс, анкета тощо. Типологія проекту зумовлюється їх інтересами, а тематика визначається відповідно до особливостей змісту підручника або навчально-методичного комплексу (НМК) [2].

Сутність технології Мовного портфелю (МП) (European Language Portfolio), що є пакетом документів, полягають у наданні змоги студентові за певними встановленими параметрами самостійно оцінювати свої досягнення в оволодінні іноземними мовами незалежно від методів і засобів навчання, закладених у підручнику, чи НМК, за яким вона навчається. Зміст МП вміщує в собі: 1) завдання для студента; 2) критерії оцінювання і самооцінювання робіт, які містяться в МП; 3) сторінка викладача, яка заповнюється. Актуальність технології МП полягає в тому, що завдяки їй формуються вміння бачити мету й обирати необхідний

спосіб її досягнення [2]. Широке впровадження цієї технології розпочалось з 2001 р. й триває і сьогодні.

Інтерактивні технології (від англ. «interact», де «inter» – взаємний і «act» – діяти; навчання у взаємодії) базуються на використанні різних методичних стратегій, прийомів моделювання ситуацій справжнього спілкування й організації взаємодії студентів у групах (у парах, у невеликих групах) із метою спільного вирішення комунікативних задач. Найпоширенішими серед цих технологій у навчанні іноземних мов є KWL Chart, Story Frame, Team Rewards, Individual Accountability, Jigsaw, Story Pyramid, Prediction Chart [3].

Серед інноваційних технологій, які також набули поширення під час вивчення іноземних мов, виокремлюють інтерактивні технології, проектні технології, інформаційні технології, технології мовного портфоліо.

До інтерактивних технологій можна зарахувати такі форми і види: дискусійні (евристична бесіда, презентація, дискусія, «мозковий штурм», метод «круглого столу», метод «акваріуму», метод «квадро», метод «світлофор», рольова дискусія, обговорення аудіо- та відеозаписів), ігрові (метод «ділової гри», метод «діловий театр», метод «інтерв'ю», конкурси практичних робіт з їх обговоренням, рольові ігри, моделювання ситуацій, проектна методика, кейс-метод), тренінгові (можуть поєднувати дискусійні та ігрові форми: комунікативні тренінги, колективне рішення творчих задач, практичні групові та індивідуальні вправи, групова робота з літературою, зустрічі із запрошеними) [1].

Метод проектів (проектні технології) трансформувалася у проектну систему організації навчання, за якою студенти набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань проектів. Нині є різноманітні класифікації проектів: за складом учасників; за метою; за темою; за термінами реалізації тощо.

Розрізняють дослідницькі, творчі, ігрові проекти, інформаційні та практико орієнтовані проекти [5].

Мета застосування технології мовного портфоліо – навчати рефлексії, самооцінки, самоконтролю результатів освітньої діяльності. В Україні портфоліо почали активно застосовувати як інноваційний метод навчання іноземної мови у школі з 2003 р. У сучасній практиці наявні різні види мовного портфоліо (Self-Assessment Language Portfolio, Language Learning Portfolio (Reading Portfolio, Listening Portfolio, Speaking Portfolio, Writing Portfolio, Integrated Skills Portfolio), Administrative Language Portfolio, Show Case, Feedback Language Portfolio, Comprehensive Language Portfolio). Комбінації різних видів портфоліо сприяють, насамперед, ефективній організації самостійної роботи, самостійності і активності студентів, їхній здатності до об'єктивної самооцінки та вміння робити необхідні висновки

стосовно самовдосконалення у процесі навчання іноземної мови [6].

Невід'ємними в навчанні іноземних мов стали нині інформаційні (інформаційно-комунікаційні, інфокомунікаційні) технології, а саме: комп'ютерні технології, інтернет-ресурси та мультимедійні технології. У науково-методичній літературі досі немає єдиної точки зору щодо вище зазначених понять. З одного боку, науковці розуміють під інформаційними технологіями навчання всі технології, що використовують у процесі навчання спеціальні технічні засоби, а саме: комп'ютер, відео, аудіо, кіно, телекомунікаційні мережі. З іншого боку, науковці пропонують застосовувати термін «комп'ютерні технології навчання», проте останнім часом особливою популярністю в наукових колах користується поняття «інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)» [5].

Комп'ютерні програми з іноземної мови використовуються, насамперед, для формування навичок аудіювання, а також читання та письма. Застосування інформаційних технологій навчання сприяє мотивації до навчання, ефективнішому запам'ятовуванню інформації, а також відповідає інтересам сучасних студентів, які щодня мають справу з продуктами інформаційного суспільства: смартфонами, планшетами тощо. Разом із тим нині відсутня чітко розроблена методика використання комп'ютерних технологій у навчанні іноземних мов, що дає змогу викладачеві імпровізувати і залежно від мети заняття створювати власні матеріали.

Ще однією складовою частиною інформаційних технологій навчання іноземних мов є мультимедійні технології навчання. Мультимедійні навчальні технології – сукупність технічних та дидактичних засобів навчання, які уможливають представлення навчальної інформації в текстовому, графічному, аудіо-, відео-, анімаційному та інших форматах. Застосування інформаційних технологій дає змогу впливати на емоційну сферу студента, сприяючи мотивації, активізації навчальної діяльності та підвищенню пізнавальної та іншомовної активності.

Інформаційні технології, зокрема мультимедіа-технології, метод вебквесту (WebQuest), також набули широкого застосування. Ця технологія створена у США у 1995 р. дослідниками Б. Доджем і Т. Марчем, які вперше визначили методичні вимоги для гіпертекстового вебквесту. Мультимедійні технології та мультимедійні програмні продукти розглядаються нині в навчальному процесі в кількох аспектах: як предмет вивчення; як інструмент студента для досягнення поставленої викладачем мети; як інструмент викладача у його роботі. WebQuest – це сукупність кількох видів пошукових завдань, в яких інформація, що використовується учнями, походить з інтернету. Тобто це вид роботи, яка ґрунтується на ресурсах інтер-

нету як на основному джерелі інформації. Отже, вебквест – це організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації в мережі за вказаними адресами. Вони створюються для того, щоб краще організувати час студентів, щоб використовувати отриману інформацію в практичних цілях і розвинути вміння критичного мислення, аналізу, синтезу та оцінювання інформації [5].

Висновки. Застосування інноваційних технологій, у тому числі й інформаційних, у навчанні іноземних мов сприяє ефективнішому засвоєнню іноземного матеріалу, підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов та інтересу до культур інших країн, спрямоване на реалізацію основної мети навчання – формування іноземної комунікативної компетентності студента.

Інноваційні технології взагалі і інформаційні як різновид зокрема в навчанні іноземних мов сприяють інтенсифікації, оптимізації навчального процесу, а також організації самостійної роботи студентів шляхом залучення сучасних інформаційних технологій, що стали звичними в повсякденному житті.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Борецька Г.Е. Сучасні технології формування англомовної компетенції в говорінні в учнів основної і старшої школи. *Іноземні мови : науково-методичний журнал*. 2010. № 2. С. 23–26.
2. Коломінова О.О., Роман С.В. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі. *Іноземні мови: науково-методичний журнал*. 2010. № 2. С. 40–47.
3. Криворучко Т.В. Використання інтерактивних технологій при навчанні іноземного комунікативного читання соціокультурних текстів у початковій школі. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1342/1/1.pdf>.
4. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : Кабінет Міністрів України; Постанова від 23.11.2011 р. № 1392. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p>.
5. Шахіна І.Ю. До питання про мультимедійні технології. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : Вісник НТУ «ХПІ»*. 2012. № 32. С. 184–192.
6. Шехавцова С.О. Технологія портфоліо як показник самоосвітньої суб'єктів педагогічного процесу. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 18(277), Ч. III. С. 135–144.